

UHB Venneforening - Tertitten -
Nr. 1 - 2013

Tertitten

Urskog-Hølandsbanens medlemsblad, nr. 128,
juni 2013, ISSN 1503-4135

*Mork Stasjon 18. november 1962. Passasjerer på museumsbanen kan føle gjenkjennelsens glede:
Huset er nå stasjonsbygning på Fossum. Foto: Ulf Berntsen*

UHB Venneforening - Tertittent - # Nr. 1-2013

Lederens spalte

Vårt første medlemsmøte etter valget av nytt styre på årsmøtet 27 februar er avholdt på Fossum 13 mars. Fremmøtet var som vanlig godt. Denne gangen kunne Christer varte opp med tre flotte opptak fra Urskog-Hølandsbanen tilbake i riktig gamle dager. Det kommer stadig nye motiver til i Digitalt Museum som Finn Halling bygger opp i samarbeid med Akershusmuseet. 14 mars ble mange av disse billedene vist i et billedkåseri han holdt ved årsmøtet til Blaker og Sørum Historielag.

Ting begynner å røre på seg rundt Urskog-Hølandsbanen nå. Samarbeidet med Sørum Kommune er i en god utvikling. Akershusmuseet og driftsavdelingen i UHB samarbeider godt med Venneforeningen og nå begynner lokale foreninger i Sørum også å komme på banen. En målsetting i 2013 er å sikre at dette samarbeidet bare øker i omfang. Klarer vi å trekke til oss lokale ressurser vil meget være gjort for å sikre en sterkere rekruttering til Venneforeningen og til utvikling og drift av Urskog-Hølandsbanen. Nå legges det opp til en aktiv publikumsesong med opphold også på Bingsfoss stasjon. Kiosken vil bli betjent både der og på Sørumsand. Mange charterturer er bestilt, den første 26 mai. I uke 23 blir det barnehagekjøring. 8 juni er det annonsert togrøveri og så går det slag i slag sesongen gjennom til 8 september med Stordriftsdag.

Roul er igang med å sette opp POB (people on board) eller bemanningslisten. Ved siden av den er det en målsetting å rekruttere flere aktive som kan gå gradene og sertifiseres for de mange oppgaver som kreves i henhold til de nye sikkerhetsinstruksene som utarbeides i samarbeid med Jernbaneverket. Dette skal driftsavdelingen og Akershusmuseet bistå Venneforeningen med. Men det er ikke bare ombord i togene og på verkstedet behovet for aktive medlemmer av Venneforeningen melder seg. Ved siden av vedlikehold og forskjønnelse på Sørumsand, Bingsfoss og Fossum er det ønskelig å utvikle en

UHB Venneforening - Tertitten -

Nr. 1-2013

museums- og aktivitetsprofil på stasjonene som kan gi reisende og besøkende en meropplevelse. Både Fossum og Bingsfoss har lekeplasser som skriker etter opprusting. Nye lekeapparater kan også komme på ønskelisten. På Fossum vil toget bare snu og returnere til Bingsfoss igjen. Over tid kan imidlertid Fossum utvikles til å bli en terminal for reisende som ønsker å gjøre litt mer. Her er det mulig å gjenoppta viderebefordring med veteranbuss som en variant av De gamle Reiseveier, eller vi kan begynne sykkelutleie for reisende som ønsker å komme videre til Blaker Skanse, Slora Mølle eller Møllbakk for nye opplevelser i Blaker. Det er flere gode skogs- og gårdsveier som kan brukes av mange trafikanter. Da er det godt å ha en rasteplass på Fossum med godt kjøkken, toalettforhold og lekeplass. Det kunne også passe å utvikle Fossum til å bli et formidlingscenter med museale UHB-gjenstander, bilder, filmer og lyd.

På årsmøtet ble det vedtatt at leieavtalen for velhuset på Fossum forlenges. Styret fikk også fullmakt til å utvikle alternative løsninger for bruk av velhuset. Årsmøtet gir fullmakt til en oppnevnt arbeidsgruppe om å lage en arbeidsplan for restaurering av Tinfos-loket. Arbeidsplanen skal definere prosjektets omfang i forståelse med Akershusmuseet og Stiftelsen. Årsmøtet besluttet også at kontingenten økes fra 2014 til kr. 150 for aktive medlemmer og kr. 300 for støttemedlemmer. Styret er oppfordret til å arbeide mer aktivt for å rekruttere og kommunisere med bedriftsmedlemmer som vil beholde sin kontingent på kr. 2.000.

Vi takker Håvard Apeland for hans store bidrag til Urskog-Hølandsbanen både som langvarig styremedlem, aktiv prosjektkoordinator og dyktig togetjent. Han trer ikke ut av aktiv tjeneste men av styret, avløst av Truls Olsen som kommer inn som medlemsbladets faste redaktør og kontaktledd til Akershusmuseet der han har sitt daglige arbeid. Jeg er sikker på at Urskog-Hølandsbanen kjører inn i fremtiden som en stadig viktigere ambasadør for fortiden til glede for gammel og ung.

God tur!

Dag Winding-Sørensen
Leder, Venneforeningen Tertitten

Tur til Faringe Station for henting av svillepakkemaskin.

Tidlig på morgenen den 17. januar 2013 la Ragnar Andenæs og undertegnede på vei mot Sverige, nærmere bestemt Faringe Station rett nordvest for Uppsala. Faringe er endestasjonen til Uppsala-Länna Järnväg, en flott smalsporjernbane med 891 mm sporvidde. Banen er 32,6 km lang, og har bl.a. Sveriges største smalsporede damplokomotiv (i følge Wikipedia), med litra SRJ 28, i sitt eie. En tur til Uppsala-Länna Järnväg (ofte også kalt Lennakatten) anbefales på det sterkeste.

Oppdraget denne dagen var enkelt: Tur-retur Faringe for avhenting av en svillepakkemaskin som var kjøpt av UHB. Valget av dato for reisen var nok ikke helt optimalt, man burde nok tatt turen sommerstid. Snø, slaps og glatte veier preget de norske veiene, mens de svenske veiene var noget bedre. Men vi overlevde turen, og var framme i Faringe ca kl 1700! Der sto det to arbeidsskarene klare til å hjelpe med opplastingen av svillepakkemaskinen. Opplastingen gikk meget kjapt, selv med hånddrevet kran (se bildet). Allerede klokken 1745 satte man seg tilbake i bilen på vei hjem.

Vi overlevde også hjemturen, og dagen derpå satte man i gang med å løfte maskinen over på «grå-vogna» på Sørumsand.

Planen videre for svillepakkemaskinen er følgende:

- Omspores til 750 mm sporvidde, dette vil gjøre at maskinen blir veldig smal og krever litt ombygging av konstruksjonen.
- Bytte av motorer (det er kjøpt inn to stk firetakts Hondamotorer på 11 hestekrefter)
- Bytte det som er av slanger og reimer
- Pusse ned og male opp

Den observante leser vil se at dette er et ganske stort prosjekt, men vi håper på det skal la seg gjøre å ha maskinen i driftsklar stand i løpet av sesongen 2013.

UHB Venneforening - Tertitten -
Nr. 1-2013

Et reallt maskineri....

.... heises på plass av annet reallt maskineri

**UHB Venneforening - Tertitten -
Nr. 1-2013**

*Vel fremme på Sørumsand.
Dette blir en spennende maskin å følge fremover.*

Glemte små baner: Ponte Delgada Railway

Bredsporet i Ponte Delgada på øya Sao Miguel i Azorene som tilhører Portugal. Sporvidden var hele 7 fot 1/4 tomme, Dette var samme sporvidde som ingeniør Brunell valgte for sin Great Western Railway i England . Denne sporvidden ble også foretrukket av entreprenører som var engasjert spesielt i molo og havne utbygging, på grunn av de forholdsvis store sten blokker som skulle transporteres.

I 1848 vant entreprenør J.C.Rigby anbudet på bygging av moloen i Holyhead på Anglesea i nord Wales og den tok det 28 år å fullføre . Rundt 1861 sendte Rigby en del av utstyret sitt fra Holyhead og til Ponte Delgada på Azorene for å bygge en molo der.

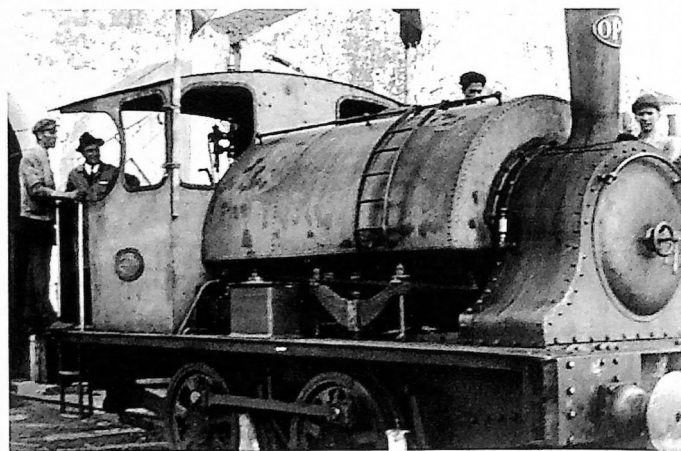
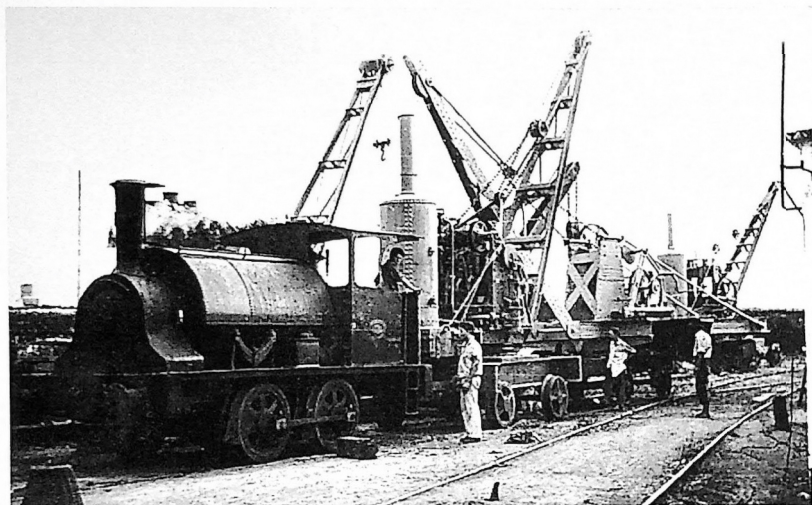
Blant dette var lokomotiv nr 1 som sies å ha hatt påmontert en navn plate med ordlyden: J.C.Rigby Holyhead Harbor Works 1861, som tyder på at det opprinnelig var brukt der. Det var i alt 3 stk lokomotiver i bruk i Ponte Delgada i den tiden banen var i drift.

UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

Nr 1: Bygget av Neilson, Reid & Co, serie Nr: 697 år 1861.

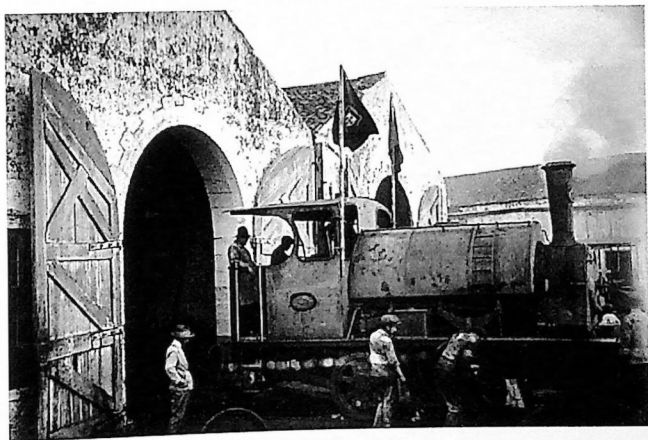
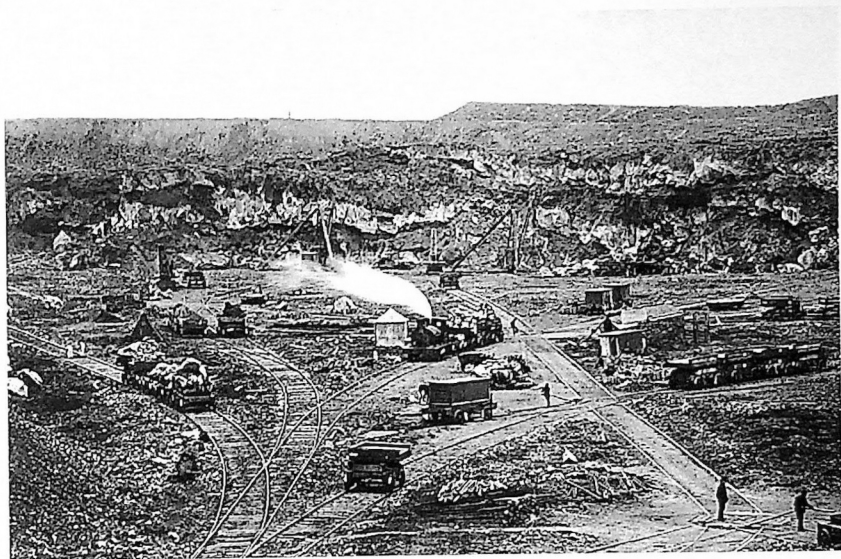
Nr 2: Bygget av Black Hawthorn, serie Nr: 766 år 1880-1888.

Nr 3: bygget av Falcon Engenering, serie Nr: 165 år 1888.

UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

Molo bygget i Ponte Delgada ble påbegynt i 1861 og var i grove trekk ferdig helt i slutten av 1960 årene og banen var bare sporadisk i bruk fram til siste tur og endelig nedleggelse i 1973, hvor på alle tre lokene ble plasert til utstilling utendørs i haven utenfor Museum Carlos Axe, utsatt for vær, vind og salt holdig luft som gjorde at de fort forfalt veldig fort og ble hardt angrepet av rust.

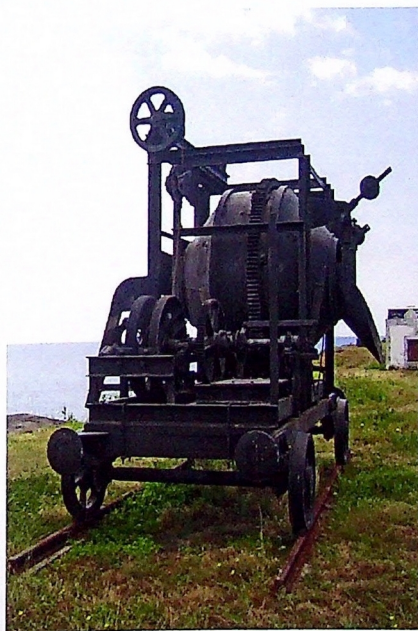
UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

Rundt 1973 ble det gjort noe med situasjonen og 2 av dem (Nr 3 og ett til) ble flyttet inn under tak i et gods magasin tilhørende stedets havnevesen, hvor de fremdeles står og avventer sin videre skjebene . Det siste lokomotivet forble stående ut i museets hage til det var så tæret og rustent at det var hinsides mulig redning. Banen hadde også en stor betong blander som har overlevd tidens tand og fremdeles står i museets hage.

Vidar Skilnand, mars 2013

UHB Venneforening - Tertitten -
Nr. 1-2013

Kjøredager Urskog-Hølandsbanen Tertitten 2013

Lørdag 8. juni: Togrøveri!

Søndag 16. juni: Sesongåpning –
samarbeid med Blaker Skanse

Søndag 23. juni: Gråtassdag

Søndag 30. juni: Musikkens dag

Søndag 7. juli: De gamle reiseveier

Søndag 14. juli: De gamle reiseveier

Søndag 21. juli: De gamle reiseveier

Søndag 28. juli: De gamle reiseveier

Søndag 4. august. Totogsdrift / to lok (Besøk fra England)

Søndag 11. august: Gråtassdag

Søndag 18. august: Barnas dag

Søndag 25. august: Veteranbildag

Lørdag 31. august og Søndag 1. september:

Fløterfestival og Godstrafikkdag

Søndag 8. september: Stordriftsdag!

Julekjøring i desember alle søndager + Nyttårsaften

Medlemsmøter på Fossum Velhus - høsten 2013

Det blir tre medlemsmøter høsten 2013 på Fossum Velhus. Disse er åpne for alle og vi veksler mellom ulike tema innenfor jernbane. Programmet for de tre møtene er ikke spikret ennå, men det blir forhåpentligvis både bildekveld fra nedlagte norske jernbaner, samt noen godbiter fra Urskog-Hølandsbanen. Vi satser også i år på at vi får satt opp tog opp til Fossum stasjon fra Sørumsand.

Datoer for åpne medlemsmøter:

Onsdag 11. september

Onsdag 9. oktober

Onsdag 13. november

Styret i Venneforeningen Tertitten 2013 - 2014

	Rolle	e-mail	mobil
Trond Werner Pettersen Geitmyrsvn 40, #6, 0455 Oslo	Sekretær	trondwp@yahoo.no	99441572
Torstein Neset Somvn 13, 0493 Oslo	Kasserer	neset451@hotmail.com	93608844
Morten Fjeldstad Hekkvn 18, 0571 Oslo	Styremedlem	optimort@g.mail.com	91158464
Steinar Schau	Velhusleder 1. vara	sjensc@online.no	90577505
Truls Olsen	2 vara/Redaktør	truls.olsen@akershusmuseet.no	99623381
Dag Winding-Sørensen Lyvn 30, 1920 Sørumsand	Leder	ivwind@online.no	99543747

Fotturer på smalspor for et halvt århundre siden

Av Lars Helge Frivold. Fotos: Ulf Berntsen.

Ekspedisjon nr. 1: Mork og Kvevli 1962

Dagslyset var knapt begynt å demre da vi la ut på vår første ekspedisjon til Aurskog søndag 18. november 1962. "Vi" var Ulf B og jeg, til hverdags elever ved Eikeli høyere skole i Bærum. Første helligdagsavgang med Bærum's forenede bilruters rute 38 Nadderudruten var litt over åtte. Den tok vi fra Bankveien. Jeg leverte et kronestykke og fikk 25 øre og en lilla rullbillett tilbake. Buss C-4630 bragte oss på søndagsstille villaveier ned til Stabekk stasjon. Neste etappe var lokaltoget mot Oslo V, som snart skulle starte fra Sandvika og ha rutemessig stopp på Stabekk 0856. Stasjonsbygningen lå og sov i den grå morgen-demringen. Tilsynelatende. For inni var billettekspedisjonen betjent.

November var lavsesong for søndagsutflukter med tog. Dermed kunne vi løse billig søndagsbillett til halv pris når togreisen én vei var minst 50 km. Stabekk-Blaker via Oslo V/Ø var nøyaktig 50 km. Blaker var ikke blant de edmonsonske i billette-skapet. Dermed ble det blankobillett håndstemplet "Gjelder også for tilbakereise", til en overkommelig pris av kr. 7,60. Utstyrt med en slik hver kunne vi entre vogn nr. 18 646, som var en temmelig ny styrevogn i stål av type BFS65. Toget stoppet ved Myra, Lysaker, Bestun, Skøyen og Skarpsno før det rullet inn på "Vesspann".

Fra Oslo V til Oslo Ø trasket vi raskt under blygrå himmel på øde, brostensbelagte bygater. På "Øsspann" kastet vi oss inn i Pt g 1065 med avgang 0935, der g-en betyr "Stopper ved visse holdeplasser". Lyden var best i motorvogna, så vi tok plass i 65.08 av årgang 1936. Vi skulle ikke til Blaker. Vi skulle til Mork. Altså avstigning på Sørumsand stasjon og inn i en mørkeblå NSB-buss, C-30294 som sto klar for overgangsreisende mot Bjørkelangen og Skulerud. Bussen tok vi til Sandum, like vest for rektangelkartets Urskog Varde.

Første etappe av selve fotturen, bygdeveien til Harkerud, bød kanskje ikke på de helt store turistopplevelsene. Bare på en halvsmal veibane med tynt snødekke, granskog på begge sider og et gråkaldt vær med en håndfull minusgrader. Rett sør for Harkerud nådde vi som planlagt planovergangen. Ett stykk skinnegang

UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

var revet opp og slengt i grøfta, men ellers var linjen intakt. Og dermed var vi på sporet.

Mork stasjon dukket fram i snødrevet etter 20-30 minutters gange. Bygningen fungerte som posthus når det ikke var søndag som nå. Stasjonskiltet over inngangsdøra kunngjorde avstandene fra Skulerud og fra Oslo, de røde post-skiltene for "Mork i Romerike" prydet høyre side, og på venstre side var det reklameskilt for maler'n til Bjercke. Men vi måtte videre.

Det snødde nokså jamt den snaue timen vi brukte videre til Kvevli. Også denne stasjonsbygningen gjorde tjeneste som posthus, og like ved var et lite landhandleri. Men alt var like søndagsstengt og stille som på forrige stasjon.

*Mork Stasjon 18. november 1962. Passasjerer på musemsbanen kan føle gjenkjennelsens glede:
Huset er nå stasjonsbygning på Fossum. Foto: Ulf Berntsen*

UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

Jeg satte meg ytterst på godsrampen og lot som jeg ventet på toget. Det kom ikke. Vi fortsatte derfor til fots.

Jeg har ingen erindring om smalsporstrekningen fra sporbruddet ved Fossum til Sørumsand stasjon fra denne turen. Kan hende gikk vi riksveien for å spare tid. Det begynte dessuten å mørkne ganske kraftig. Sikkert er at vi rakk 1635-toget fra Sørumsand, Pt k 1058, der k står for "Toget stopper ved visse holdeplasser helgedager samt ved Nerdrum holdeplass alle dager". Vi valgte mellomvogna, 18 807, type trevogn fra ca 1920 med "Der advares mot opphold paa platformen". Dermed

Kvevli stasjon 18. november 1962. Forgjeves venting på toget. Foto: Ulf Berntsen.

UHB Venneforening - Tertitten -

Nr. 1-2013

sto vi på plattformen og suste gjennom det iskalde novembermørket i hvert fall så langt som til Fetsund, vi var ikke 16-17 år for ingenting. Klokka viste 1725 da vi ankom Oslo Ø. Vi hadde gått langt nok denne dagen og tok Høka-trikk 219 til Majorstua og en teakvogn fra Majorstuen til Lijordet. Fortalte vi om søndagsturen på skolen dagen etter? Jeg tror ikke det. Det var vel grenser for hvor sære ting det gikk an å finne på.

Ekspedisjon nr. 2. Bingsfoss og Rånåsfoss 1963

Ordringen med billige søndagsbilletter for togreiser på minst 50 kilometer kunne også nytes høsten 1963. Nå sto strekningen Sørumsand-Fossum for tur; den som var blitt borte i novembermørket forrige år. Søndag 6. oktober, litt over åtte om morgenen, sto Ulf B og jeg nok en gang og ventet forventingsfullt ved Nadderudrutens bussholdeplass Bankveien, denne gang i fire-fem plussgrader og overskyet oppholdsvær. Som sist var det buss nr. C-4630 som hadde måttet tidlig ut av garasjen for å ta første avgang mot Oslo. Og Stabekk stasjon var fremdeles betjent på en søndag morgen. Nok en gang fikk vi hver vår blankobillett Stabekk-Blaker for 7,60 tur-retur, tok 0856-toget til Oslo V og rakk 0935-toget fra Oslo Ø etter snaue 25 minutters rask marsj gjennom kvadraturen. Denne gang ble det stålvogn 65.12 (BM65a) fra Stabekk og trevogn 18 808 (B65) fra Oslo Ø til Sørumsand som fikk æren av å frakte oss.

Ulf hadde vært på sykkelturn i Aurskog søndagen før og visste at det sto noen smalsporvogner på en midlertidig skinnegang borte ved det gamle verkstedområdet på Sørumsand. Vi tenkte oss vel at de var eslet for videre transport til Jernbanemuseet. Hamar var off-limit for skoleelever fra Bærum med 1963-års lomme-pengenivå, men nå fikk vi i det minste se vognene på litt avstand.

Sporene nærmest Sørumsand var ellers revet opp. Vi fulgte riksvei 8 et kvarters tid i retning Blaker til brua over banen, og tok oss ned til smalsporet som vi så lå intakt. Jeg hadde reist på det med tog til Skulerud som fjortenåring sankthansdagen 1960. Men som fottur betraktet, var etappen ny for oss begge.

Jorder på høyre side og Kongsvingerbanen på venstre. Jeg var i ferd med å fortelle om kappkjøringen mellom rutetogene mot Skulerud og mot Kongsvinger den vakre junidagen tre år tidligere, da vi plutselig ble var en vraket dresin rett

UHB Venneforening - Tertitten - # Nr. 1-2013

ved sporet vi gikk på. Vi løftet den opp på skinnegangen, og eia, den var trillbar. Ulf satte seg oppå og jeg fant en løs sville som gjorde at jeg lett kunne skyve ekvipasjen. Fotostopp med selvutløser, og øyeblikket var berget for ettertiden.

Mystisk persovogn på Bingsfoss 6. oktober 1963. Foto: Ulf Berntsen

UHB Venneforening - Tertittent - # Nr. 1-2013

To oppdagelsesreisende på dresintur langs Glomma, 6. oktober 1963. Foto: Ulf Berntsen

Reisende i alt Herav barn 1/3 pris Herav barn 1/2 pris	
Antall	<u>2</u>
Fra	STABEKK Nr. 07138
Til	<u>Blaker</u>
2. kl.	
1. kl.	
Over	
Feste gyldig. heltdag	<u>13. 11 62</u> Kr. <u>7.60</u>
Siste gyldig. heltdag	<u>19</u>
Første gyldig. heltdag	<u>19</u>
Første gyldig. heltdag	<u>19</u>

Gjelder også for tilbakeraise

Vendt

Lars Frivold tok vare på billettene fra ekspedisjonen.

UHB Venneforening - Tertitten -
Nr. 1-2013

Seitskogen på 104 år får kjærlig stell av vår nyeste lokfører Christer Berg på 26 år.
Foto: Terje Johansen, Metaworks.no